

پیشگفتار

دبیران گرامی، دانش آموزان عزیز:

این کتاب شامل چهارده بخش است که در هر بخش یکی از کتاب‌های درسی پایه یازدهم مورد بررسی قرار گرفته است. ویژگی‌های این بخش‌ها به شرح زیر است:

پاسخ کاملاً تشریحی به فعالیت‌ها، کار در کلاس‌ها و تمرین‌های کتاب درسی ارائه نکات کاربردی در حل مسائل و تمرین‌های کتاب درسی	هندسه (۲) آمار و احتمال حسابان (۱)
پاسخ کاملاً تشریحی به تمرین‌ها و پرسش‌های کتاب درسی ارائه نکات مهم به صورت درس به درس	فیزیک (۴) شیمی (۲)
پوشش کامل مطالب هر درس در قالب پرسش و پاسخ تألیفی پاسخ به تمرین‌های کتاب درسی	دین و زندگی (۲) تاریخ معاصر ایران
پوشش کامل مطالب هر درس در قالب پرسش و پاسخ تألیفی پاسخ به تمرین‌ها و فعالیت‌های کتاب درسی	زمین شناسی انسان و محیط زیست
معنی واژه‌های سطر به سطر کتاب درسی معنی کامل ابیات و متن‌های کهن و تحلیل آرایه‌های ادبی پاسخ کامل به تمرین‌های کتاب درسی	فارسی (۲) نگارش (۲)
ترجمه تمامی متن‌ها و مکالمه‌های کتاب درسی پاسخ به تمرین‌های کتاب‌های درسی (STUDENT BOOK & WORKBOOK)	انگلیسی (۲)
ترجمه کامل متن و تمرین‌های هر درس پاسخ کامل به تمرین‌های کتاب درسی	عربی، زبان قرآن (۱)
پاسخ کاملاً تشریحی به تمرین‌ها و پرسش‌های کتاب درسی	آزمایشگاه علوم تجربی (۲)

از همه عزیزانی که این کتاب را انتخاب نموده‌اند تقاضا داریم انتقادها و پیشنهادهای خود را از طریق صندوق پستی ۳۷۷-۱۳۱۴۵ یا تلفن ۰۲۱-۶۴۲۰۰۰۰ با ما در میان بگذارند. از تمامی دبیران و کارشناسان محترمی که با راهنمایی‌های خود ما را در تألیف این کتاب یاری کردند، سپاس گزاریم.
گروه مؤلفان

فهرست

عربی زبان قرآن (۲) / حسین آقاصادقی	۵
تاریخ معاصر ایران / هادی غلامی	۴۹
دین و زندگی (۲) / محمد مهدک جعفرپور	۱۳۲
فارسی (۲) / فلورا ندرمحمدک، زهرا سلیمانی	۱۷۷
نگارش (۲) / فلورا ندرمحمدک	۲۹۵
انگلیسی (۲) / مهدیه شاه‌حمزه‌ئی	۳۰۲
انسان و محیط زیست / فاطمه غنیمتی	۳۹۱
شیمی (۲) / زینب رحمانی	۴۲۵
هندسه (۲) / فرزاد زمانی نژاد	۵۰۵
آمار و احتمال / میثم خرمی	۵۲۹
حسابان (۱) / فرزاد تدررو	۷۱۲
زمین‌شناسی / سیما خیر حبیب‌اللهی	۸۵۱
فیزیک (۲) / علی اکبر رحمانی	۹۰۲
آزمایشگاه علوم تجربی (۲) / گروه مؤلفان	۱۰۰۳
کارگاه کارآفرینی و تولید / عطاءاله محمدک	
هنر / جواد ابراهیم‌خانی	
تفکر و سواد رسانه‌ای / مرضیه طاهرک	

ویراستاران

فرحناز عباسی، کبری مهدیخانی، یاسمین نخلی، شیوا طالبی، خدیجه علی‌پور، میثم خرمی، علی اکبر ظهیری، مینا مددی

عربی زبان قرآن (۲)

درس ۱: مِنْ آيَاتِ الْاَخْلَاقِ (از آیه‌های اخلاق)

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

جارومجرور مضاف‌الیه صفت صفت

به نام خداوند بخشنده مهربان

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرْ قَوْمٌ مِنْ قَوْمٍ عَسَىٰ أَنْ يَكُونُوا خَيْرًا مِنْهُمْ﴾

فاعل جارومجرور من قَوْمٍ عَسَىٰ أَنْ يَكُونُوا خَيْرًا مِنْهُمْ جارومجرور

ای کسانی که ایمان آورده‌اید، نباید گروهی، گروه دیگری را مسخره کنند. شاید آنها (مسخره شده‌ها) از اینها (مسخره‌کننده‌ها) بهتر باشند.

و لَا نِسَاءٍ مِنَ نِسَاءِ عَسَىٰ أَنْ يَكُنَّ خَيْرًا مِنْهُنَّ وَلَا تَلْمِزُوا أَنْفُسَكُمْ

جارومجرور نهی مفعول

و نباید زنانی، زنان [دیگر] را [مسخره کنند] شاید آنها (مسخره شده‌ها) از اینها (مسخره‌کننده‌ها) بهتر باشند. و از یکدیگر عیب‌جویی نکنید

و لَا تَنَابَزُوا بِالْأَلْقَابِ بِئْسَ الْإِسْمُ الْفُسُوقُ بَعْدَ الْإِيمَانِ

نهی جارومجرور

و به یکدیگر لقب‌های زشت ندهید. آلوده شدن به گناه پس از ایمان آوردن، چه نام بدی است.

وَمَنْ لَمْ يَتُبْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ * يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ

ماضی امر صفت جارومجرور

و کسانی که [از این کارها] توبه نکنند، خود ستمکارند. ای کسانی که ایمان آورده‌اید از بسیاری از گمان‌ها پرهیز کنید

إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبَ بَعْضُكُم بَعْضًا

نهی

زیرا بعضی از گمان‌ها گناه است و جاسوسی نکنید و بعضی از شما بعضی دیگر را غیبت نکنند.

أَيُّحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ ﴿الْحُجُرَات: ۱۲ و ۱۱﴾

فاعل مفعول

آیا کسی از شما دوست دارد که گوشت برادر مرده‌اش را بخورد؟ البته آن را ناپسند شمرده‌اید و از خدا پروا کنید که خدا بسیار توبه‌پذیر و مهربان است.

قَدْ يَكُونُ بَيْنَ النَّاسِ مَنْ هُوَ أَحْسَنُ مِنَّا، فَلَعَلَّيْنَا أَنْ نَبْتَعِدَ عَنِ الْعُجْبِ

جارومجرور جارومجرور

گاهی بین مردم کسی هست که از ما بهتر می‌باشد. پس ما باید از خودپسندی دوری کنیم

وَأَنْ لَا تَذْكُرْ عُيُوبَ الْآخَرِينَ بِكَلَامٍ خَفِيٍّ أَوْ بِإِشَارَةٍ.

مفعول مضاف‌الیه جارومجرور صفت

و عیب‌های دیگران را با سخنی پنهان یا با اشاره بیان نکنیم.

فَقَدْ قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيٌّ (ع): «أَكْبَرُ الْعَيْبِ أَنْ تَعْيِبَ مَا فِيكَ مِثْلَهُ».

فاعل مضاف‌الیه مبتدا مضاف‌الیه خبر

امیر مؤمنان علی (ع) فرموده‌اند: «بزرگ‌ترین عیب آن است که چیزی را عیب‌جویی کنی که مثل آن در توست.»

تَنْصَحُنَا الْأَيُّهُ الْأُولَى وَ تَقُولُ: لَا تَعْبُوا الْآخَرِينَ وَلَا تَلْقَبُوهُمْ بِالْقَابِ يَكْرَهُونَهَا.
 مفعول فاعل صفت   نهی مفعول   نهی مفعول جارومجرور

آیه نخست ما را نصیحت می‌کند و می‌گوید: از دیگران عیب‌جویی نکنید و آنها را با لقب‌هایی که آنها را ناپسند می‌دارند صدا نزنید.

بِئْسَ الْعَمَلُ الْفُسُوقُ! وَ مَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَهُوَ مِنَ الظَّالِمِينَ.
 مفعول   جارومجرور   مفعول

آلوده شدن به گناه چه کار بدی است! و هر کس آن را انجام دهد قطعاً از ستمکاران است.

إِذَنْ فَقَدَ حَرَّمَ اللَّهُ تَعَالَى فِي هَاتَيْنِ الآيَتَيْنِ:
 فاعل   جارومجرور

بنابراین خداوند متعال در این دو آیه حرام کرده است:

- الْإِسْتِهْزَاءَ بِالْآخَرِينَ، وَ تَسْمِيَتَهُمْ بِالْأَسْمَاءِ الْقَبِيحَةِ.
 مفعول جارومجرور   جارومجرور   صفت

مسخره کردن دیگران و نامیدن آنها با نام‌های زشت.

- سَوْءَ الظَّنِّ، وَ هُوَ أَنَّهُمْ شَخْصٍ لِشَخْصٍ آخَرَ بِدُونِ دَلِيلٍ مُنْطَقِيٍّ.
 مفعول مضاف‌الیه مبتدا خبر مضاف‌الیه جارومجرور   جارومجرور

گمان بد که همان تهمت زدن کسی به کس دیگر بدون دلیل منطقی است.

- التَّجَسُّسُ، وَ هُوَ مُحَاوَلَةٌ قَبِيحَةٌ لِكَشْفِ أَسْرَارِ النَّاسِ لِفَضْحِهِمْ.
 مفعول مبتدا خبر صفت جارومجرور مضاف‌الیه مضاف‌الیه جارومجرور

جاسوسی کردن که همان تلاشی زشت برای آشکار کردن رازهای مردم است برای رسوا کردن آنها

وَ هُوَ مِنَ كِبَائِرِ الذُّنُوبِ فِي مَكْتَبِنَا وَ مِنَ الأَخْلَاقِ السَّيِّئَةِ.
 مبتدا خبر مضاف‌الیه مفعول جارومجرور   صفت

و آن در دین ما از گناهان کبیره و از اخلاق زشت است.

- وَ الغَيْبَةِ، وَ هِيَ مِنَ أَسْبَابِ قَطْعِ التَّوَاصُلِ بَيْنَ النَّاسِ.
 مبتدا خبر مضاف‌الیه مضاف‌الیه مضاف‌الیه

و غیبت کردن را که آن از مهم‌ترین دلایل قطع ارتباط میان مردم است.

سَمَّى بَعْضَ المُفَسِّرِينَ سُورَةَ الحُجُرَاتِ الَّتِي جَاءَتْ فِيهَا هَاتَانِ الآيَتَانِ بِسُورَةِ الأَخْلَاقِ.
 فاعل مضاف‌الیه مفعول مضاف‌الیه فاعل جارومجرور مضاف‌الیه

بعضی از مفسران، سورهٔ حجرات را که این دو آیه در آن آمده است، سورهٔ اخلاق نامیده‌اند.

عَيْنِ الصَّحِيحِ وَ الْخَطَأِ حَسَبَ نَصِي الدَّرْسِ. ✓ ✗ ..... صفحه ۴ کتاب درسی
 درست و نادرست را بر اساس متن درس مشخص کن.

① سَمَّى بَعْضَ المُفَسِّرِينَ سُورَةَ الحُجُرَاتِ بِعَرُوسِ الْقُرْآنِ. ✗
 بعضی از مفسران، سورهٔ حجرات را به عروس قرآن نامگذاری کرده‌اند.

② حَرَّمَ اللَّهُ فِي هَاتَيْنِ الآيَتَيْنِ الإِسْتِهْزَاءَ وَ الغَيْبَةَ فَقَطًّا. ✗
 خداوند در این دو آیه فقط مسخره کردن و غیبت کردن را حرام کرده است.

۳) **الْغَيْبَةُ هِيَ أَنْ تَذْكُرَ أَخَاكَ وَ أَخْتَكِ بِمَا يَكْرَهُانَ.** ✓
غیبت آن است که برادر و خواهرت را با چیزی که بدشان می‌آید، یاد کنی.

۴) **إِنَّ اللَّهَ يَنْهَى النَّاسَ عَنِ السُّخْرِيَّةِ مِنَ الْأَخْرَيْنَ.** ✓
همانا خداوند مردم را از مسخره کردن دیگران منع می‌کند.

۵) **الَسَّعِيُّ لِمَعْرِفَةِ أَسْرَارِ الْأَخْرَيْنَ أَمْرٌ جَمِيلٌ.** ✗
تلاش برای دانستن رازهای دیگران، کاری زیباست.

..... صفحه ۶ کتاب درسی .....
اخْتَبِرْ نَفْسَكَ: تَرَجِمِ الْأَحَادِيثَ التَّالِيَةَ، ثُمَّ صَعِّحْ خَطَأَ تَحْتَ اسْمِ التَّفْضِيلِ.
خودت را امتحان کن: حدیث‌های زیر را ترجمه کن، سپس زیر اسم تفضیل خط بکش.

۱) **أَعْلَمُ النَّاسِ، مَنْ جَمَعَ عِلْمَ النَّاسِ إِلَى عِلْمِهِ.** (رَسُولُ اللَّهِ ﷺ)
اسم تفضیل

داناترین مردم، کسی است که علم مردم را به علم خود بیفزاید.

۲) **أَحَبُّ عِبَادِ اللَّهِ إِلَى اللَّهِ أَنْفَعُهُمْ لِعِبَادِهِ.** (رَسُولُ اللَّهِ ﷺ)
اسم تفضیل

محبوب‌ترین بندگانی که نزد خدا سودمندترینشان برای بندگانش هستند.

۳) **أَفْضَلُ الْأَعْمَالِ الْكَسْبُ مِنَ الْخَلَالِ.** (رَسُولُ اللَّهِ ﷺ)
اسم تفضیل

بهترین کارها، کسب درآمد از راه حلال است.

..... صفحه ۷ کتاب درسی .....
اخْتَبِرْ نَفْسَكَ: تَرَجِمِ الْعِبَارَاتِ التَّالِيَةَ.
خودت را امتحان کن: عبارتهای زیر را ترجمه کن.

۱) **«...رَبَّنَا آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا وَ اِرْحَمْنَا وَ أَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ»** (المؤمنون: ۱۰۹)
پروردگارا، ما ایمان آوردیم، پس ما را ببامرز و به ما رحم کن که تو بهترین رحم‌کنندگان هستی.

۲) **خَيْرُ إِخْوَانِكُمْ مَنْ أَهْدَى إِلَيْكُمْ غُيُوبَكُمْ.** (رَسُولُ اللَّهِ ﷺ)
بهترین دوستان شما کسی است که عیب‌های شما را به شما هدیه کند.

۳) **«قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ * مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ»** (الفلق: ۱ و ۲)
بگو پناه می‌برم به پروردگار سپیده‌دم * از شر آنچه آفریده است.

۴) **«لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ»** (القدر: ۳)
شب قدر بهتر از هزار ماه است.

۵) **مَنْ غَلَبَتْ شَهْوَتُهُ عَقْلَهُ فَهُوَ شَرٌّ مِنَ الْبَهَائِمِ»** (أمير المؤمنين علي عليه السلام)
هر کس که هوای نفسش بر عقلش چیره شود، پس او بدتر از چارپایان است.

۶) **شَرُّ النَّاسِ ذُو أَلْوَجْهِينَ.**
بدترین مردم، انسان دورو است.

اِجْتَبِرْ نَفْسَكَ: تَرْجِمِ الْآيَةَ وَالْعِبَارَةَ، ثُمَّ عَيِّنِ اسْمَ الْمَكَانِ وَاسْمَ التَّفْضِيلِ. ..... صفحه ۸ کتاب درسی
خودت را امتحان کن: آیه و عبارت را ترجمه کن، سپس اسم مکان و اسم تفضیل را مشخص کن.

﴿... وَ جَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ...﴾ (التَّحَلُّ: ۱۲۵)

اسم تفضیل   اسم تفضیل

و با آنان به بهترین روش بحث و مجادله کن؛ قطعاً پیروندگان به کسی که از راه او گمراه شده، داناتر است.

﴿كَانَتْ مَكْتَبَتُهُ جُنْدِي سَابُورٍ فِي خَوْزِستانٍ أَكْبَرَ مَكْتَبَتِهِ فِي الْعَالَمِ الْقَدِيمِ.﴾

اسم مکان   اسم تفضیل اسم مکان

کتابخانه جندی‌شاپور در خوزستان، بزرگ‌ترین کتابخانه در دنیای قدیم بود.

حِوَارٌ ..... صفحه ۹ کتاب درسی

في سوقِ مَشْهَدٍ (در بازار مشهد)

بَائِعُ الْمَلَابِسِ فروشنده لباس‌ها	الزَّائِرَةُ الْعَرَبِيَّةُ زائر عرب
عَلَيْكُمْ السَّلَامُ، مَرْحَبًا بِكَ. بر شما سلام، خوش آمدید.	سَلَامٌ عَلَيْكُمْ. سلام بر شما.
سِتُونَ أَلْفَ تَومان. شصت هزار تومان.	كَمْ سِعْرُ هَذَا الْقَمِيصِ الرَّجَالِيِّ؟ قیمت این پیراهن مردانه چند است؟
عِنْدَنَا بِسِعْرِ خَمْسِينَ أَلْفَ تَومان. تَفَضَّلِي أَنْظُرِي. به قیمت پنجاه هزار تومانی داریم. بفرما نگاه کن.	أُرِيدُ أَرْحَصَ مِنْ هَذَا. هَذِهِ الْأَسْعَاؤُ غَالِيَةٌ. ارزان‌تر از این می‌خواهم. این قیمت‌ها گران هستند.
أَبْيَضٌ وَ أَسْوَدٌ وَ أَرْزَقٌ وَ أَحْمَرٌ وَ أَصْفَرٌ وَ بَنَفْسَجِيٌّ. سفید و مشکی و آبی و قرمز و زرد و بنفش.	أَيُّ لَوْنٍ عِنْدَكُمْ؟ چه رنگی دارید؟
تَبْدَأُ الْأَسْعَاؤُ مِنْ خَمْسَةِ وَ سَبْعِينَ أَلْفًا إِلَى خَمْسَةِ وَ ثَمَانِينَ أَلْفَ تَومان. قیمت‌ها از هفتاد و پنج هزار تومان شروع می‌شود تا هشتاد و پنج هزار تومان.	بِكَمْ تَومان هَذِهِ الْقَسَاتِينُ؟ این پیراهن‌های زنانه چند تومان است؟
سَيِّدَتِي، يَخْتَلِفُ السَّعْرُ حَسَبَ التَّوَعِيَّاتِ. خانم، قیمت با توجه به جنس‌ها فرق می‌کند.	الْأَسْعَاؤُ غَالِيَةٌ! قیمت‌ها گران است!
السَّرَوَالُ الرَّجَالِيُّ بِتِسْعِينَ أَلْفَ تَومان، وَ السَّرَوَالُ النِّسَائِيُّ بِخَمْسَةِ وَ تِسْعِينَ أَلْفَ تَومان. شلوار مردانه نود هزار تومان و شلوار زنانه نود و پنج هزار تومان است.	بِكَمْ تَومان هَذِهِ السَّرَاوِيلُ؟ این شلوارها چند تومان است؟
ذَلِكَ مَتَجَرُّ زَمِيلِي، لَهُ سَرَاوِيلُ أَفْضَلُ. آن مغازه‌ها همکارم است. او شلوارهای بهتری دارد.	أُرِيدُ سَرَاوِيلَ أَفْضَلَ مِنْ هَذِهِ. شلوارهایی بهتر از این می‌خواهم.

فِي مَتَجَرِّ زَمِيلِهِ... (در مغازه همکارش...)

<p>صَارَ الْمَبْلَغُ مِئَتَيْنِ وَ ثَلَاثِينَ أَلْفَ تُوْمَانٍ. مبلغ دو بیست و سی هزار تومان شد. أَعْطَيْنِي بَعْدَ التَّخْفِيفِ مِئَتَيْنِ وَ عِشْرِينَ أَلْفًا. شما بعد از تخفیف دو بیست و بیست هزار تومان به من بدهید.</p>	<p>رَجَاءً، أَعْطَيْنِي سِرْوَالًا مِنْ هَذَا النَّوْعِ وَ... لطفاً شلواری از این نوع به من بده و... كَمْ صَارَ الْمَبْلَغُ؟ مبلغ چقدر شد؟</p>
---	--

التَّمْرِينُ الْأَوَّلُ: أَيُّ كَلِمَةٍ مِنْ كَلِمَاتِ مُعْجَمِ الدَّرْسِ تُنَاسِبُ التَّوْضِيحَاتِ التَّالِيَةَ؟ ..... صفحه ۱۰ کتاب درسی

تمرین اول: کدام کلمه از کلمات لغت‌نامه درس با توضیحات زیر مناسب است؟

۱ جَعَلَهُ حَرَامًا: حَرَّمَ (حرام کرد)

آن را حرام قرار داد:

۲ الَّذِي لَيْسَ حَيًّا: مَيِّت (مُرده)

کسی که زنده نیست:

۳ الذُّنُوبُ الْكَبِيرَةُ: كَبَائِر (گناهان بزرگ)

گناهان بزرگ:

۴ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ: تَوَّاب (بسیار توبه‌پذیر)

کسی که توبه بندگان را می‌پذیرد:

۵ تَسْمِيَةُ الْآخَرِينَ بِالْأَسْمَاءِ الْقَبِيحَةِ: تَنَابُزٌ بِالْأَلْقَابِ (به یکدیگر لقب‌های زشت دادن)

نامیدن دیگران به نام‌های زشت:

۶ ذَكَرَ مَا لَا يَبْزِيهِ بِهَ الْآخَرُونَ فِي غِيَابِهِمْ: إِغْتَابَ (غیبت کرد)

آنچه را دیگران به آن رضایت ندارند در نبود آنها یاد کرد:

التَّمْرِينُ الثَّانِي: تَرَجِّمْ هَذِهِ الْأَحَادِيثَ النَّبَوِيَّةَ، ثُمَّ عَيِّنِ الْمَطْلُوبَ مِنْكَ. ..... صفحه ۱۰ کتاب درسی

تمرین دوم: این احادیث پیامبر (ص) را ترجمه کن سپس آنچه خواسته شده را مشخص کن.

۱ حُسْنُ الْخُلُقِ نِصْفُ الدِّينِ. (رَسُولُ اللَّهِ ﷺ)

مبتدا خبر

خوش اخلاقی نیمی از دین است.

۲ مِنْ سَاءِ خُلُقِهِ عَدَبَتْ نَفْسَهُ. (رَسُولُ اللَّهِ ﷺ)

مفعول

هر کس اخلاقش بد شود، خودش را عذاب می‌دهد.

۳ إِنَّمَا يُعِثُّ لِأَتَمِّ مَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ. (رَسُولُ اللَّهِ ﷺ)

ماضی مجهول مفعول

همانا من مبعوث شدم تا بزرگواری‌های اخلاق را کامل کنم.

(الْفِعْلُ الْمَاضِي وَ فِعْلُ الْأَمْرِ)

۴) **اللَّهُمَّ كَمَا حَسَنْتَ خَلْقِي، فَحَسِّنْ خُلُقِي.** (رسول الله ﷺ)
فعل ماضی فعل امر

خدایا، همان‌طور که آفرینش مرا نیکو گردانیدی، پس اخلاق مرا [نیز] نیکو گردان.

(اسْمُ التَّفْضِيلِ وَالْجَارِ وَالْمَجْرُورِ)

۵) **لَيْسَ شَيْءٌ أَنْقَلَ فِي الْمِيزَانِ مِنَ الْخُلُقِ الْحَسَنِ.** (رسول الله ﷺ)
اسم تفضیل جارومجور

در ترازوی اعمال چیزی سنگین‌تر از اخلاق خوب نیست.

التَّعْمِيرُ الثَّلَاثُ: تَرْجِمِ الْأَعْمَالَ وَالْمَصَادِرِ التَّالِيَةَ. . . . . صفحه ۱۱ کتاب درسی

تمرین سوم: فعل‌ها و مصدرهای زیر را ترجمه کن.

الْمَاضِي	الْمُضَارِع	الْأَمْرُ وَالنَّهْيُ	الْمَصْدَر
قَدْ أَحْسَنْتَ: نیکو کرده است	يُحْسِنُ: نیکو می‌کند	أَحْسِنُ: نیکو کن	إِحْسَان: نیکو کردن
إِقْتَرَبَ: نزدیک شد	يَقْتَرِبُونَ: نزدیک می‌شوند	لَا تَقْتَرِبُوا: نزدیک نشوید	إِقْتِرَاب: نزدیک شدن
انْكَسَرَ: شکسته شد	تَسْتَكْسِرُ: شکسته خواهد شد	لَا تَنْكَسِرُ: شکسته نشو	انْكَسَار: شکسته شدن
اسْتَعْفَرَ: آموزش خواست	يَسْتَعْفِرُ: آموزش می‌خواهد	اسْتَعْفِرْ: آموزش بخواه	اسْتِغْفَار: آموزش خواستن
ما سَافَرْتُ: سفر نکردم	لَا يُسَافِرُ: سفر نمی‌کند	لَا تُسَافِرْ: سفر نکن	مُسَافَرَة: سفر کردن
تَعَلَّمَ: یاد گرفت	يَتَعَلَّمَان: یاد می‌گیرند	تَعَلَّمْ: یاد بگیر	تَعَلُّم: یاد گرفتن
تَبَادَلْتُمْ: عوض کردید	تَتَبَادَلُونَ: عوض می‌کنید	لَا تَتَبَادَلُوا: عوض نکنید	تَبَادُل: عوض کردن
قَدْ عَلَّمَ: آموزش داده است	سَوْفَ يَعْلَمُ: آموزش خواهد داد	عَلِّمْ: آموزش بده	تَعْلِيم: آموزش دادن

التَّعْمِيرُ الرَّابِعُ: أَكْتُبِ الْعَمَلِيَّاتِ الْحِسَابِيَّةَ التَّالِيَةَ كَالْمِثَالِ: . . . . . صفحه ۱۱ کتاب درسی

تمرین چهارم: مسئله‌های ریاضی زیر را مانند مثال بنویس.

۱) **عَشْرَةٌ زَائِدٌ أَرْبَعَةٌ يُسَاوِي أَرْبَعَةَ عَشَرَ.**

ده به اضافه چهار مساوی چهارده.

۲) **مِئَةٌ تَقْسِيمٌ عَلَى اثْنَيْنِ يُسَاوِي خَمْسِينَ.**

صد تقسیم بر دو مساوی پنجاه.

۳) **ثَمَانِيَةٌ فِي ثَلَاثَةِ يُسَاوِي أَرْبَعَةَ وَ عَشْرِينَ.**

هشت ضرب در سه مساوی بیست و چهار.

۴) **سِتَّةٌ وَ سَبْعُونَ نَاقِصٌ أَحَدَ عَشَرَ يُسَاوِي خَمْسَةَ وَ سِتِّينَ.**

هفتاد و شش منهای یازده مساوی شصت و پنج.

صفحه ۱۲ کتاب درسی

التَّمْرِينُ الخَامِسُ: عَيْنَ المَحَلِّ الإِعْرَابِيِّ لِلكَلِمَاتِ المُلَوَّنَةِ.

تمرین پنجم: نقش کلمه‌های مشخص شده را بنویس.

۱ ﴿فَأَنْزَلَ اللهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ﴾ (الْفَتْحُ: ۲۶)

مفعول   مجرور

خداوند آرامشش را بر پیامبرش و بر مؤمنان نازل کرد.

۲ ﴿لَا يُكَلِّفُ اللهُ نَفْسًا إِلاَّ وُسْعَهَا﴾ (الْبَقَرَةُ: ۲۸۶)

فاعل   مفعول

خداوند کسی را جز به اندازه توانش مکلف نمی‌کند.

۳ السُّكُوتُ ذَهَبٌ وَ الكَلَامُ فِضَّةٌ. (رَسُولُ اللهِ ﷺ)

مبتدا   خبر

سکوت، طلا و سخن، نقره است.

۴ أَحَبُّ عِبَادِ اللهِ إِلَى اللهِ أَنْفَعُهُمْ لِعِبَادِهِ. (رَسُولُ اللهِ ﷺ)

مبتدا   مضاف‌الیه   مجرور خبر   جارومجرور

«محبوب‌ترین بندگان خدا نزد خدا سودمندترین آنها برای بندگانش هستند.»

۵ عَدَاوَةُ العَاقِلِ خَيْرٌ مِنْ صَدَاقَةِ الجَاهِلِ. (أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيٌّ ع)

مبتدا   خبر   مجرور

دشمنی کردن عاقل، بهتر از دوستی نادان است.

التَّمْرِينُ السَّادِسُ: ..... صفحه ۱۲ کتاب درسی

تَرْجِمِ التَّرَاكِبَ وَالجُمَلَ التَّالِيَةَ، ثُمَّ عَيِّنِ اسْمَ الفَاعِلِ، وَاسْمَ المَفْعُولِ، وَاسْمَ المُبَالِغَةِ، وَاسْمَ المَكَانِ، وَاسْمَ التَّفْضِيلِ.

ترکیب‌ها و جمله‌های زیر را ترجمه کن، سپس اسم فاعل، اسم مفعول، اسم مبالغه، اسم مکان و اسم تفضیل را مشخص کن.

۱ ﴿رُبُّ المَشْرِيقِ وَ المَغْرِبِ﴾: (السُّعْرَاءُ: ۲۸). پروردگار مشرق و مغرب

اسم مکان   اسم مکان

۲ يَا مَنْ يُجِيبُ المُحْسِنِينَ: ای کسی که نیکوکاران را دوست دارد.

اسم فاعل

۳ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ: ای مهربان‌ترین مهربانان

اسم تفضیل   اسم فاعل

۴ يَا سَاتِرَ كُلِّ مَغْيُوبٍ: ای پنهان‌کننده هر عیب‌دار

اسم فاعل   اسم مفعول

۵ يَا عَفَّازَ الدُّنُوبِ: ای بسیار آمرزنده گناهان

اسم مبالغه